

зазначено, що, крім інших приміщень, із цією метою можуть бути використані камери ДІЗО, ПКТ чи карцеру [8, с. 74]. Крім цього, на відміну від аналогічних Правил України, у цих Правилах виключено спеціальний розділ XXI «Перевід засудженого в безпечне місце», у якому передбачена процедура вирішення питання, пов'язаного із забезпеченням особистої безпеки засуджених [8, с. 74], яку, безсумнівно, варто врахувати й у чинному законодавстві та підзаконних актах України.

Отже, узагальнивши викладене, можна сформулювати таке визначення поняття «безпечне місце в УВП»: це будь-яке вільне або спеціально обладнане приміщення, включаючи окрему камеру ДІЗО, ПКТ чи карцеру, доступ до якого сторін конфлікту, інших засуджених чи персоналу колонії без спеціального дозволу є обмеженим чи забороненим, та яке повною мірою забезпечує особисту безпеку засудженого, який, згідно із законом, звернувся за допомогою.

При цьому вільним приміщенням слід розуміти будь-яке службове приміщення, ізольоване від засуджених (кімната карантину в медсанчастині; кімната для затриманих осіб у черговій частині; службові кабінети персоналу УВП тощо), доступ до якого є забороненим для засуджених (а в окремих випадках – і персоналу колонії). Обладнання таких приміщень здійснюється відповідно до вимог розділу II зазначених Правил. На відміну від попереднього, спеціальне приміщення обладнується таким чином, щоб забезпечити безпечні умови проживання в ньому засуджених, а також безпечні умови роботи (служби) для персоналу УВП. До таких, зокрема, й відносяться окремі камери ДІЗО, ПКТ та карцеру, про які йдеться у п. 89 Правил.

Про актуальність означеної проблематики та необхідність вирішення на нормативно-правовому рівні свідчать і результати проведеного анонімного опитування як засуджених до позбавлення волі, так і персоналу УВП. Так, на запитання: «Які найбільш небезпечні місця перебування для засуджених в УВП?», 34,47 % засуджених назвали ДІЗО; 28,8 % – ПКТ; 16,27 % – робоча зона; 9,8 % – житлова зона; 1,27 % – санчастина; 7,67 % – слідчий ізолятор; 1,73 % – інші місця. У свою чергу, персонал УВП на запитання: «Чи відносите Ви сучасні умови утримання засуджених в колоніях до джерел посягання на їх особисту безпеку?», «так» відповіли 17 % респондентів, «частково» – 47,93 % та «ні» – 47,93 %.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України : наук.-практ. комент. / А. Х. Степанюк, І. С. Яковець ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – Х. : Юрінком Інтер, 2005. – 560 с.
2. Кошинець В. В. Підсумки роботи Державної кримінально-виконавчої служби України / Кошинець В. В. // Практика виконання альтернативних покарань : Інформ. бюл. / за заг. ред. Н. Г. Калашник. – К. : ДДУПВП, 2008. – № 2. – С. 3–7.
3. Глумачний словник української мови : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : uktdic.appspot.com/?q=форма.
4. Гель А. П. Кримінально-виконавче право України : [навч. посіб.] / [Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С.] ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 624 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : [підруч.] / Скакун О. Ф. ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
6. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України / [А. П. Гель, О. Г. Колб, В. О. Корчинський та ін.] ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.
7. Кримінально-виконавче право України : підруч. / [О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.
8. Правила внутрішнього розпорядка ізоляторів временного содержания, следственных изоляторов, исправительных учреждений и воспитательных колоний. – Новосибирск : Сиб. унив. изд-во, 2011. – 111 с.

СОЦІАЛЬНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ХАРАКТЕР ОСОБЛИВОСТЕЙ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ

Лов'як С.С., старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

Верховний суд України в узагальненні практики розгляду судами справ, пов'язаних із позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням, установленням опіки та піклування над дітьми виділяє загальні проблеми, що виникають при розгляді справ про позбавлення батьківських прав. А саме:

- неправильне визначення підсудності;
- прийняття позовних заяв у осіб, які не мають відповідного права;

- відсутність контролю за участю у розгляді справи органу опіки та піклування;
- не вирішення питання про право дитини на житло;
- не вирішення питання про стягнення аліментів;
- неповне з'ясування обставин справи. [1]

За загальним правилом, позов про позбавлення батьківських прав пред'являється за місцем проживання відповідача (ч.1 ст.125 ЦПК), а якщо воно невідоме, то за місцем знаходження його майна, або за місцем його тимчасового перебування, або за останнім місцем постійного проживання чи постійного заняття відповідача (ч.7 ст.126 ЦПК). Оскільки визначення місця проживання відповідача інколи ускладнено, вихід із ситуації полягає в одночасному пред'явленні позову про позбавлення батьківських прав і стягнення аліментів. В цьому випадку можна скористатися ч.1 ст.126 ЦПК, яка дозволяє розглядати цей позов за місцем проживання позивача. Якщо знайти відповідача не вдасться, може бути оголошено його розшук із-за ухилення від сплати аліментів. Якщо батько, якого хочуть позбавити батьківських прав, проживає на території СНД діє законодавство держави, на території якого постійно проживає дитина (ч.1 ст.32 Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року, ратифікована Законом України від 10 листопада 1994 року). Крім того, в даній ситуації позов буде розглядатися за місцем проживання позивача (ч.1 ст.126 ЦПК).

Логвінова М.В. пропонує те, що з огляду на інтереси дитини, позов про позбавлення батьківських прав має пред'являтися за місцем проживання дитини або особи, яка в інтересах дитини заявляє вимоги про позбавлення її батьків батьківських прав. Закріплення такого положення в ЦПК буде свідчити про доступність судового захисту у відповідності з нормами ст.6 ЦПК. [2]

Вкрай важливим для повного та всебічного розгляду даної категорії справ є з'ясування процесуального становища обох батьків дитини, щодо якої виник спір про право батьків на збереження чи позбавлення батьківських прав.

Процесуальне становище батька/матері, відносно якого/якої не виникає питання про позбавлення батьківських прав, залежить від його/її ставлення до подальшого виховання дитини. Якщо він/вона бажає виховувати дитину і сам /сама порушить справу в суді, то він/вона виступають у справі позивачами, оскільки заявляє вимоги не тільки про позбавлення другого з батьків батьківських прав, але й про відібрання та передачу дитини на виховання позивачу. В такому процесі обов'язкова участь двох осіб: батько/матір – позивач і батько/матір – відповідач. [3, с.101]

В ході розгляду справи суд повинен з'ясувати: 1) чи є підстави, передбачені ст.164 СК, для позбавлення батьків батьківських прав; 2) чи є підстави для порушення кримінальної справи щодо батьків; 3) участь у вихованні та розвитку дитини другого з батьків; 4) думку дитини щодо позбавлення батьків батьківських прав; 5) чи стягувалися раніше на користь дитини аліменти; 6) чи є вина батьків, в чому вона проявляється; 7) чи не виявлено у батьків психічного захворювання; 8) чи можлива зміна поведінки батьків, покращення батьками свого відношення до дитини. Так, в судовому процесі за позовом про позбавлення батьківських прав відповідач, бажаючи зберегти дитину, може запевнити суд, що він, наприклад, готовий негайно почати лікування від алкоголізму, наркоманії. В таких випадках є сенс відкласти слухання справи або навіть призупинити її на час необхідний для лікування; 8) питання про можливість передачі дитини другому з батьків. При цьому суд повинен вивчити особу того з батьків, кому передається дитина, її ставлення до дитини, матеріально-побутові та сімейні умови (якщо матір/батько, якій/якому передається дитина має іншу сім'ю, необхідно з'ясувати моральне обличчя другого подружжя). [2]

Справи про позбавлення батьківських прав являють собою окрему складну категорію справ, оскільки носять гострий суспільний характер та впливають не лише на батьків, що втрачають свої права та обов'язки по відношенню до дитини, а і на дітей, які отримують зовсім інший статус. Важливим завданням держави в особі суду та органів опіки та піклування є захист таких дітей та забезпечення їх достойним рівнем життя, та можливістю реалізації своїх прав та інтересів. Рівень піклування державою про незахищені верстви населення відображає і її соціальний та правовий характер.

Список використаних джерел:

1. Лист Верховного суду України від 11.12.2008 «Практика розгляду судами справ, пов'язаних із

позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням, установленням опіки та піклування над дітьми» // Вісник Верховного Суду України, 2009, 00, № 9

2. Логвінова М.В. Особливості процедури позбавлення батьківських прав // Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина в Україні: Матеріали VI Регіональної міжвузівської наукової конференції молодих вчених та аспірантів (22 квітня 2005 р.). – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – С. 202–207

3. Червяков К.К. Установление и прекращение родительских прав и обязанностей. – М.: «Юридическая литература», 1975. 7, с.101

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ, ПОВ'ЯЗАНОГО З НЕЗАКОННИМ ЗАВОЛОДІННЯМ АВТОТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПУВАННЯМИ

Колб С.О., старший державний ревізор-інспектор Луцької ОДП ГУ Міністерства доходів і зборів України у Волинській області

Сучасна протидія злочинності, як свідчить вивчення наукових джерел і практики, характеризується зростаючою роллю, тих видів діяльності, що надають у розпорядження правозастосовців дані, відомості та засновані на їх аналізі науково-обґрунтовані рекомендації відповідного порядку [1, с. 67]. При цьому, як зауважив Д.Й.Никифорчук, варто пам'ятати, що аналіз, як сфера наукової практики – це складна система розумових операцій щодо вивчення систем (суб'єктів, об'єктів, процесів або явищ), які потім представляються у формалізованому вигляді [2, с.6].

Виходячи з означених методологічних засад та враховуючи, як обґрунтовано зробив висновок А.П.Закалюк, що питання соціальної зумовленості кримінально-правової норми, безперечно, становить інтерес для науки кримінального права, все таки слід мати на увазі, що відповідь на нього вона має знаходити не через включення його до свого предмету або пояснення соціологічною змістовністю останнього, а в кримінології, до предмету якої належить переважно природа та сутність злочинності, виду злочинів і окремого злочину та суспільних заходів реагування на них, включаючи кримінально-правові [3, с. 14].

В науці, в широкому аспекті, під кримінологічною характеристикою злочинів розуміють відомості про рівень, коефіцієнти, структуру та динаміку злочинів, описання особи тих, хто їх вчиняє, мотиви та цілі їх поведінки [4, с. 8-9].

У більш вузькому змісті цю характеристику вчені тлумачать як стійкі відомості про рівень, структуру, динаміку та географію злочинних дій, а також про осіб, що їх вчиняють, тобто нові відомості про справжній стан явища, повні та точні знання про нього для ефективної й науково обґрунтованої боротьби з конкретними злочинами [5, с. 83]. При цьому, як слушно з цього приводу зауважив А.П.Закалюк, вона містить здебільшого видову кількісну кримінологічну інформацію, особливості якої можуть потребувати формування особливих (якісних) для цього виду злочинів кримінологічних знань, а, інколи, й додаткового (більш детального) теоретичного узагальнення у вигляді наукового вчення, теоретичної новели, умовно кажучи, міні-теорії [3, с. 5].

Саме зазначені підходи і були застосовані у цьому підрозділі дисертації, що, без сумніву, ні в якому разі не зменшило рівня впливу на її результати й інших методів і засобів пізнання [6, с. 125-151] такого суспільно небезпечного явища, як незаконне заволодіння транспортними засобами організованими злочинними формуваннями.

Крім цього, беручи до уваги суспільну (змістовну) кримінологічну значущість та кримінологічний інтерес [3, с. 8], до характеристики даного виду сукупних злочинів, а саме – злочинів, що вчиняються організованими злочинними угрупованнями, та злочинів, що пов'язані з незаконним заволодінням транспортними засобами (ст. 289 КК України), у цій роботі віднесені кількісно-якісні показники їх стану (за усіма його складовими показниками) та осіб, що вчинили злочини даного виду.

Як показало вивчення статистичних даних, у структурі злочинів, що вчиняються організованими злочинними угрупованнями, питома вага незаконного заволодіння транспортними засобами щорічно коливається у межах 2-3% [7, с.126]. Зокрема, у 2003 році (часу офіційної статистичної звітності даного виду злочину) у загальній структурі організованої злочинності цей злочин складав 3,7%; у 2004 – 2,2%; у 2005 р. – 1,3%; у 2006 р. – 4%; у 2007 р. – 1,3%; у 2008 р. – 2,1%; у 2009 р. – 1,4%; у 2010-2013 рр. – менше 1% [8,